

ŠIAULIŲ

Škrastas

2020 m. vasario 4 d. antradienis

Nr. 14 (8188)

Šiaulių apskrities ir miesto laikraštis

Leidžiamas nuo 1990 m.

0,60 Eur

Asta STANKŪNIENĖ

2 p.

Atsakomybės detektoriai

KOMENTARAS

Ugnis pasiglemžė gyvybę ir namus

Šeštadienio naktį Šiaulių rajone, Varputėnų kaime, kilęs tribučio namo gaisras baigėsi tragiškai – viename iš butų ugniagesiai surado stipriai apdegusį 37 metų vyro kūną. Be namų liko dar dviejų butų gyventojai.

4 p.

KURJERIS

PEKINAS: JAV NEPADEDA, O TIK SKLEIDŽIA PANIKĄ

Kinija pareiškė, kad Jungtinės Valstijos nepasiūlė jokios „reikšmingos pagalbos“ per koronaviruso protrūkio krizę, o vietoje to „skleidė baimę“.

„Kiek žinau, JAV vyriausybė kol kas nesuteikė jokios reikšmingos pagalbos Kinijos pusei“, – pareiškė Kinijos užsienio reikalų ministerijos (URM) atstovė spaudai Hua Chunying.

„Netgi atvirksčiai – JAV buvo pirmoji šalis, atšaukusi savo konsulato Uhanė personalą, pirmoji, pasiūliusi dalinį ambasados personalo atšaukimą, ir pirmoji, paskelbusi draudimą įvažiuoti Kinijos piliečiams, nepaisant to, kad PSO (Pasaulio sveikatos organizacijos) nerekomendavo ir net paprieštaravo susisiekimo ir prekybos apribojimams Kinijos atžvilgiu“, – teigė Hua Chunying, pridurdama, kad JAV veiksmai „galėjo paskleisti paniką“.

Pasak atstovės, Kinija yra tikra, kad gali pasiekti pergalę „kare prieš epidemiją“ ir apsaugoti Kinijos piliečių ir šalyje esančių užsieniečių gyvybes.

Pirmadienį Kinija informavo, kad per pastarąsias 24 val. koronavirusu užsikrėtė dar 2 829 žmonės, dabar jau užfiksuoti 17 205 užsikrėtimo atvejai. Virusas Kinijoje jau nusinešė 361 žmogaus gyvybę.

IS PRISIĖMĖ ATSAKOMYBĖ UŽ IŠPUOLĮ LONDONE

„Islamo valstybė“ (IS) prisiėmė atsakomybę už pietų Londone sekmadienį surengtą išpuolį, tačiau nepateikė jokių tai patvirtinančių įrodymų, skelbia agentūra „Reuters“, remdamasi propagandinės IS grupuotės agentūros „Amaq“ pranešimu. „Vakarykščio išpuolio Strethamo rajone pietų Londone kaltininkas yra IS kovotojas, o ataką surengė reaguodamas į raginimus atakuoti piliečius šalių, priklausančių kovos su IS koalicijai“, – nurodoma „Amaq“ pranešime.

Vyrą, kuris sekmadienį judrioje Londono gatvėje peiliu sužalojo du žmones, nušovė policija. Pirmadienį IS grupuotė pareiškė, kad tai buvo vienas iš grupuotės kovotojų.

DPA, ELTA inf.

SENTENCIJA

„Tik labai išdidūs ir neabejotini kvailiai visai nekeičia savo elgesio.“
Konfucijus

4 770794 490023

Keturios Lietuvos

Gedrius BARANAUSKO nuotr.

Gerovės paieškų tyrimuose ir akivaizdžiai matomi dideli skirtumai.

Šiaulietis profesorius Vytenis Rimkus kažkada yra pasakęs sparnuotą frazę, jog „yra Vilnius ir visa kita Lietuva“. Dabar Vilniaus politikos analizės instituto ekspertai pagal gerovės indeksą šalies savivaldybes surikiavo į keturias Lietuvos.

Šiaulių miesto tarp pirmūnų nėra, o apskrityje labiausiai nuo gerovės nutolę Kelmės ir Joniškio rajonai. Jie patenka į autsaiderių grupę šalyje.

Rūta JANKUVIENĖ
ruta@skrastas.lt

Gerovė iš penkių komponentų

Vilniaus politikos analizės instituto ekspertai paskelbė 2019 metų savivaldybių gerovės indeksą.

Jis lyginamas ir su 2018 metų, kai pirmą kartą toks tyrimas atliktas, indeksu. Pateikiami ir visų 60 savivaldybių indekso pokyčiai per 2016–2019 metus. Savivaldybių gerovės indekso rengimui vadovavo tyrėjas dr. Gintaras Šumskas.

Gerovės indeksas sudarytas iš penkių komponentų: socialinio saugumo, fizinio saugumo, ekonomikos gyvybingumo, švietimo kokybiškumo ir sveikatos demografijos komponento.

Socialinis saugumas matuojamas integracija į darbo rinką, lygių galimybių, vyrų ir moterų užimtumo santykiu, socialinės paramos aprėptimi.

Fizinis saugumas – tai grėsmių gyvybei ir sveikatai rodiklių įvertinimas: saugumo keliuo-

se, nusikalstamumo, medicininės pagalbos prieinamumo, mirštamumo nuo neužkrečiamų ligų.

Ekonomikos gyvybingumas vertinamas pagal tiesiogines užsienio investicijas vienam gyventojui, vidutinį atlyginimą, įmonių dydį ir skaičių, 16–65 amžiaus gyventojų užimtumo lygį.

Švietimo kokybiškumas – pagal švietimo prieinamumą, ikimokyklinio švietimo aprėptį, neformaliojo vaikų švietimo rodiklius bei švietimo rezultatų rodiklius (įstojustųjų į aukštąsias mokyklas nuo bendro abiturientų skaičiaus procentą bei lietuvių kalbos ir matematikos brandos egzaminų rodiklius).

Sveikatos demografija matuojama pagal demografinės senatvės koeficientą – 65 metų ir vyresnio amžiaus žmonių skaičių, tenkančių šimtui 0–14 metų amžiaus vaikų, bei neto migraciją (balansą tarp atvykusiųjų ir išvykusiųjų asmenų 2018 m.).

Gerovės indeksas yra šių 5 komponentų vidurkis.

Nukelta į 3 psl.

Prisiminimų vakaras – su prisipažinimu apie sprogdinimus

Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešojoje bibliotekoje pristatyta Kovo 11-osios akto signataro Zigmo Vaišvilos parengta paroda „Nr. 21“, skirta Lietuvos Respublikos Nepriklausomybės atkūrimo 30-mečiui paminėti. Susitikime virė aistros, atgijo ir kryžiuosiai to meto įvykių dalyvių prisiminimai, savos tiesos. Anų dienų varžovai spaudė rankas, buvusiems bendražygiams skriejo kritika. „Ar jūs Šiaulių lauko arenoje mane ir kitus mano kolegas ruošėtės susprogdinti?“ – Žilvino Razmino apie 1991 metų sprogdimą Šiaulių parko estradoje klausė Česlovas Juršėnas, vėliau kartu su Ž. Razminu pakilęs apžiūrėti parodos.

Nukelta į 10 psl.

Cia Nuolaidų medžioklė -20%

IŠKIRPK, ATNEŠK Į PARDUOTUVĘ IR GAUK NUOLAIDĄ VISAM PIRKINIŲ KREPŠELIUI!*

*Nuolaida taikoma visam pirkiniių krepšeliui išskyrus alkoholinius gėrimus, tabako gaminius, loterijos bilietus, spaudą, vaisius ir daržoves. Akcinėms prekėms nuolaida netaikoma.

0,69 EUR	1,50 EUR	2,69 EUR	30%
0,99 EUR	0,99 EUR	1,88 EUR	30%
1,05 EUR	0,89 EUR	0,65 EUR	30%

***NUOLAIDOS KUPONAS GALIOJA TIK ŠIOSE PARDUOTUVĖSE:**

- KAUNE - Studentų g. 16, Siaurės pr. 47, M. Riomerio g. 1
- ŠIAULIUOSE - Gvazdikų takas 1
- PANEVĖŽYJE - Nemuno g. 29
- ŠILALĖJE - Nepriklausomybės g. 13A
- RADVILIŠKYJE - Gedimino g. 6A
- JURBARKE - Dariaus ir Girėno g. 77

AKCIJA GALIOJA 02.04-02.10

Prisiminimų vakaras – su prisipažinimu apie sprogdinimus

Gedriaus BARANAUSKO nuotr.

Atkelta iš 1 psl.

Živilė KAVALIAUSKAITĖ
zivile@skrastas.lt

Rinkimų aistros

Į parodos pristatymą ir diskusiją atvyko įvykių dalyviai, liudininkai – Kovo 11-osios Akto signatarai Z. Vaišvila, Č. Juršėnas, Donatas Morkūnas, Mindaugas Stakvilevičius, žinomi Sąjūdžio ir tuometinės komunistų partijos veikėjai.

Pilnas parodos pavadinimas – „Nr. 21“ (Taikus Sąjūdžio kelias į Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimą. Istorinė Šiaulių misija).

„Norėjosi parodyti tiesą. Nenorima šiandieną prisiminti, kad mes tada buvome susitelkę, vieningi. Taip, mes kažkur dėl kažko nesutardavome, Lietuvos laisvės lyga mus, Sąjūdį, presinguodavo, mes presinguodavome Lietuvos komunistų partiją. Jie mus pristabdydavo, mes Laisvės lygą pristabdydavome. Matėme Kalnų Karabacho, Tbilisio įvykius. Sąjūdžio steigiamajame suvažiavime buvo priimta rezoliucija numeris 21 – eiti rinkimų keliu“, – parodos idėją pristatė Z. Vaišvila.

1989 metų sausio 15 dieną vyko XI šaukimo Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos Aukščiausiosios Tarybos deputatų papildomi rinkimai – pasak Z. Vaišvilos, „pirmi tikri rinkimai į okupacinės valdžios parlamentą, kuriame šiauliečiai jau turėjo pasirinkimą“.

Žemaitės rinkiminėje apygardoje Nr. 109 į kovą stojo Sąjūdžio iniciatyvinės grupės ir Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio (LPS) Seimo tarybos narys Z. Vaišvila ir Lietuvos komunistų partijos Šiaulių miesto komiteto pirmasis sekretorius Vaclovas Volkovas.

Z. Vaišvilos teigimu, šią dvikovą Šiaulių Sąjūdis pasirinko kaip principinę, buvo mestos visos jėgos: „Dvikova buvo arši, plėšė viena pusė kitos pusės plakatus, klijavo vieni ant kitų dieną naktį. Bibliotekoje vyko pirmi debatai.“

Z. Vaišvila surinko 62,1 procento, V. Volkovas – 15,7 procento visų rinkėjų balsų.

Renginyje dalyvavusiam V. Volkovui ši kova įsiminė kitokia – „viskas buvo labai korektiška“.

Prisiminė V. Volkovas ir kaip 1989 metais buvo atstadyntas iš LKP Šiaulių miesto komiteto pirmojo sekretoriaus pareigų – iki šiol nesuprantas, kodėl.

„Kai buvo virsmas-nevirsmas mūsų brangioji Lietuvėlė, sakiau, sakykit, darom, ko trūksta, kas yra, aš irgi noriu, aš irgi myliu Lietuvą. Su amžinatilsiu Morkūnu (tuometinis Šiaulių miesto Vykdomojo komiteto pirmininkas – red.) šnekam, Povilai, kame reikalas, kas ten yra,

Buvę varžovai 1989 metų rinkimuose: Zigmą Vaišvilą (kairėje) ir Vaclovą Volkovą.

Česlovui Juršėnui buvo proga paklausti, ar Žilvinas Razminas (dešinėje) jį su kolegomis sprogdino.

Dveji rinkimai

tu pirmininkas, ten Savivaldybė dirbi. „Ai, nieko nėra.“ Ant ryto plenumas, atneša pareiškimą, prieš Volkovą visas aktyvas pasirašęs, tame tarpe Morkūnas: viskas kad blogai, neįnam į koją su laikmečiu. Zenonas, garbės pilietis, irgi pasirašė“, – pamatęs salėje Zenoną Eimutį Sabalį (tuomet – Šiaulių miesto Vykdomojo komiteto pirmininko pirmasis pavaduotojas – red.), sakė V. Volkovas.

Gubernijos rinkiminėje apygardoje Nr. 107 Sąjūdžio remtas Kauno A. Sniečkaus politechnikos instituto Šiaulių filialo profesorius Kęstutis Kriščiūnas varžėsi su nuo Sąjūdžio atskilusiu LPS iniciatyvinės grupės ir LPS Seimo tarybos nariu Lietuvos komunistų partijos remtu rašytoju Vytautu Petkevičiumi.

Pagal tuometę rinkimų sistemą kandidatui reikėjo surinkti per 50

procentų visų apygardos rinkėjų balsų. Nors K. Kriščiūnas laimėjo prieš V. Petkevičių, išrinktas nebuvo: trūko balsų.

Antruose rinkimuose vasario 26 dieną šioje apygardoje Č. Juršėnas rungsi su R. Ozolu.

„R. Ozolas – Sąjūdžio radikalas, galima būtų taip vadinti, aiškiai tautinės orientacijos, o aš vis tiek kitokios orientacijos esu, nors aš irgi už Lietuvą, – sakė Č. Juršėnas. – Diskusijos vyko įvairiose vietose, smagiausia buvo Pedagoginio instituto salėje – kiek jūsų klausimų, kiek įdomių mūsų atsakymų! Paskui vienas būsimas signataras neiškentė ir pasiūlė man pastatyti paminklą. Aš atsakiau: „Jeigu jūs darysite, aš prisidėsiu“. Kol kas niekas nieko nedarė, man prisidėti nereikėjo. Pralaimėjau aš pagrįstai, sąjūdininkai buvo ant bangos, jie nešė tautos balsą ir jie atstovavo tautai. O aš vis dėlto buvau kitos kohortos atstovas.“

Č. Juršėnas priminė, kad R. Ozolui rinkimuose pagelbėjo net tuometiniai Šiaulių partinio komiteto vadovai (M. Stakvilevičius ir D. Morkūnas – red.). „Ne man, tikram partijos nariui! Aš visiškai nepykstu“, – juokėsi vėliau ilgametis Seimo pirmininkas.

Vingiuotas manevras

Savo poziciją Sąjūdžio metais Č. Juršėnas įvardijo „nuoseklus nepriklausomybininkas, lyginant su radikalu Zigmū, jau ką kalbėti apie Laisvės lygą“.

„Jei iš kitos pusės žiūrėsime į tuos procesus, iš esmės tas pats vaizdas, nuosekliai buvo einama į nepriklausomybę. Kitas klausimas, ar visi tai darėme nuoširdžiai, va šita reikia sąžiningai, praėjus 30 metų, pasakyti. Tai buvo ilgo lūžio periodo rezultatas. Kiekvienam iš mūsų ne taip buvo paprasta apsispręsti ir pasirinkti vieną ar kitą liniją.“

Č. Juršėnas prisiminė ne tik žodinius konfliktus, spūvius į kai kuriuos deputatus, bet ir daužomus akinius, kiek vėliau – 1991–1992 metais.

Esminiu sprendimu Č. Juršėnas įvardijo 1989 metų gruodžio antroje pusėje paskelbtą savarankišką LKP, atsiskyriusią nuo Maskvos. Jo teigimu, tuometinės LKP nariams nebuvo lengva persiorientuoti, bet „sąžiningesnius ir padoresnius įveikė ar patraukė pagrindinė idėja“.

Č. Juršėnas kalboje nuolat akcentavo Algirdo Mykolo Brazausko vaidmenį. Signataras įsitikinęs, kad „už plačios A. Brazausko nu-garos galėjo slėptis visi – Terleckas, Landsbergis“.

„Ne Terleckas ir ne Landsbergis su Zigmū, o Brazauskas su Beriozovu ir kitais tuo metu buvo atsakingi už Lietuvą. Turėjome manevruoti, manevro pagrindinė linija buvo link nepriklausomybės. Mes kalbėjome kitais žodžiais, mes – apie suverenitetą, Sąjūdis – apie nepriklausomybę. Jei žiūrėtume teoriškai – tai tas pats. Tik kai kam atrodė, kad suverenitetas prastas žodis.“

Č. Juršėnas sutinkąs, kad manevras buvo vingiuotas, zigzagais. Jis priminė, kad 1990 metų Kovo 11-ąją iš 124 deputatų niekas ne-balsavo „prieš“, susilaikė Vilnijos lenkai.

„Lietuvoje nėra politikos, yra tik politikavimas“, – sakė signataras Donatas Morkūnas. Sąjūdžio žmogus, 1989 metais netikėtai tapęs LKP miesto komiteto antruoju sekretoriumi.

Nuotraukoje – 1989 metų sausio 15 dienos rinkimų balsavimo urna Šiaulių miesto Žemaitės rinkiminės apygardos apylinkėje.